

Mulgi Elämuskeskuse om suve märksõna lina, kunst ja potisiinine

Lehkeuu 30. päeväl tähish-
time keskuse tõist sünni-
päevä. Ja ütekõrrage olli ka
suvitse aa akatus.

Pia poolesaaile külälisele näidäsime, mis mede õvve pääl uut om, viisime Pellile Mulgi putru, Mulgi korpi, et neist meil suve joosul puudust ei tules, ja pehmet jäätust, mes kah külälisi suvel kohvikun rõõmusteme akkap. Laande Allige laulsime üte regilaulu, et suuvel kõvemp vägi oles. Majan pakk rahvale oma veine Jõeotsa veinitalu peremiis ja Upruse talu kostit juustuge. Tunn aiga rõõmustive kokku tulnu inimesi oma imeilusa muusikage Tauli Anu, Triinu ja Tõnis. Tordisüümise aal mängse Tauli Ants tantsus lõõtsa.

Juuni akatusest kuni edimese septembreni om meil keskus valla egä päe kell 11-18. Ja mede manu saap nüid tulla esiki liinibussige, sest kik maakonnaliini, kes meist müüdä sõidave, piave mede Elämuskeskuse piatusen kah piateme.

Esieränis uhke oleme me oma linanäituse üle, mille pan-
ni üles üits välläpaneku kok-
kusäädje Pensa Margit. Sii om
peris uus näitus, mis om üleven
ollu pallalt Eesti Vabaõhmuu-
seumin. Sellensaman ruumin
om mede linatüürista kah ja
saame sääl tetä nii linatüüd ku
latsige egäsugutsit meisterdusi.

Suuren talliuunen om meil
kaits uut välläpanekut – uhke
Mulgimaa-teemaline maalinäi-
tus, mille om valmis tennu Sav-
ka Kälina, ja konverensiruumin
näitave Tarvastu käsituükoa
naese oma kätetüüd, mida ka
üten osta saap.

Pääle om akanu viil mede
uus rojekt potisiinitse värvi saa-
mises. Kuna me oleme Elme ki-
helkonnann ja Elme inimestel om
ollu potisiinitse rõõva, sis tulli
meil kange tahtmine järgi ruu-
vi, kuis vanast sedä potisiinist
värvi saadi. Meil om õvve pääl
ilus väike Vutimuna-nimeline
kemmerng, mille tei meile osa-
ühing Arel Plus. Sääl saave mihe
ja poisikse oma ädä tetä. Naese
saave loosin osaled, ku toove

Elämuskeskuse sünnipäevä puhul käisive kik pidulise ütenkuun koduvaimule Pellile meeleääd viimän.

Pildi: Kõverik Ilmar

Pidupäeväkonsserdil astsive üles kolm Tauli: Anu, Triinu ja Tõnis.

kasvõi puul liitert sedä ääd asja.
Kik, kes meile oma ädä annete-
ve ja nime kirja paneve, osaleve
13. septembrel mulke aastelaada
loosin, kus pääauinnas om viis
liitert Mulgi Pruulikoa õlut. 12.
juulil ja 9. augustil tulep juhend-
deje Hindriksoni Jana ja näütäp
sis uvilistele, kuis sellest korjatu
kusest värvi tetä.

Peris uus uudis om meil sii,
et mede suveniiripuut om nüit
vägä mitmekesine ja külälistel
pallu osta. Mulgimaa tegijede
kauba müügige tegelep mede
ää abiline osahing Mulgi Ko-
tus. Oodame kikki, kes tahave

käsitüüd või süüki-juuki mede
man müvvä, julgeste ühendust
võtma.

Teeme kik, et mede külälistel
oles me man uvitev ja pallu tege-
mist. Et na saas nii vaimutarkust
ku kehäle virgutust. Ja muduki
kõtu saap kah täüs mede koh-
vikust Süämege Tettu Süük, kus
pakutes peris Mulgi süüke.

Tulge kaame, kudas mulgi
rikkas saive! Tasup uhke olla iki
küll, et medel nõnda vägeve esi-
vanepe om ollu.

Laanemetsa Ly
Mulgi Elämuskeskuse
pernaine

Vutimuna sihen akati potisiinitse jaos kust korjame.

Suidsusanna loetes kokku

Vana-Võromaa suidsusanna kuuntüükogu iistvõtmisege laanites kokku lugede kik Eesti suidsusanna, nende ulgan Mulgimaa omade kah.

Kokkulugemine käip sedäviisi, et egä suidsusanna pererahvas esi and oma sannast täädä.

“Lugemise man saap vanemb põlvkund, kel om suidsusannast enämb täädmiisi, kutsu appi latse ja latselatse, kes mõistave nutitelevoni tarvite. Ütenkuun saap minna sanna manu, tetä sannast pilte, kõnelde sanna saamise lugu ja jutte sannan käimisest. Selle tääduse perrä saapki vastusse kirja panna, nii läbi võrgu ärä saata ja omgi tettu,” kõnel Mooska suidsusannatalu pernaane Veeroja Eda.

Kokkulugemise e-vorm om savvusann.ee lehe pääl. Küstäs sanna asukotust, ehitamise aiga ja lugu, tahetes täädä pere sanakombit ja manu saap panna ka mõne pildi oma suidsusannast.

Sanna saap veebikaardi pääle kah märki. Vastusse korjates Võro Instituudi andmekokku, sanna avites peräst kaardi pääle panna Maa- ja Ruumiammati asjatundai. Oma suidsusannast saap täädä anda ka papre pääl küsimustele vastaten või e-postige.

Vastussit oodetes talvitse pööripäeväni, a vahekokkuvõttit tetäs joba suvitse ja sügüsetse pööripäevä paiku kah. Kokkulugemise tulemuse saap täädä 2025. aast lõpus.

ÜM

Torupillitalu suidsusann ja sannalise Mulgimaal Riidajen. Sanna ihen mängip torupilli peremiis Tauli Ants.

Pilt: TaaVID Meedia

Rahvarõõvanäitus oodap Eimtalini einämaa pääl vaatejit

Vaibakuntsnigu Raua Anu 82. sünnipäeväl, 10. mail tetti ERMi Eimtali muuseumi einämaa pääl vala rahvarõõvanäitus “Ammu sätitud”. Ilmatu suurde päeväpilte pääl om rahvarõõvin täädä-tuntu inimese – nende ulgan Raua Anu esi kah.

Nii iist- ku tagastpuult saap nätä 11 Eesti kihelkonna rahvarõõvit ja nende ulgan om kogundi kaits satsi Mulgi rõõvit: Raua Anul om sellän Paistu rahvarõõva ja Koiksoni Liisil Alliste rõõva. Viil näitave rahvarõõvit muusikamiis Vabarna Jalmar, sporditädusteje Tiisleri Tarmo, näitleje Reemanni Anne, vüüsi-katäädlane Vaigu Aigar, Kihnu tüdrik Vohu Emilie ja tõise. Kik nii rahvarõõva om valmis tennu Eesti käsitüümeistre.

Kige paremb asi selle näituse man om sii, et sedä võip

muuseumi manu einämaa pääle vaateme minna egäl aal ja ilma rahate peris sügüseni vällä.

“ERMi Eimtali muuseumi einämaa passip rahvarõõvanäituse jaos äste, sest just maal ollive rahvarõõva egäpäevätses rõõvas kavvemb ku linnan,”

ütel ERMi Eimtali muuseumi näitusepääl Tubin McGinley Tuuli. “Kik nii rõõva annave tunnustust peeniksest käsitüüst, a näitave ka egä kandi esitmuudu tüüvõttit ja asje uvveste tarvitamise võimalusi. Rahvarõõvit oiti ja perändedi, sedämuudu köüdäve nii põlvkonde

kokku ja kannave edesi põnevit lugusit.”

Näitus panep mõtleme selle üle, et rahvarõõva ei ole pallalt pidul käimise rõõva, vaid nende sihen om ka mede inimeste tüü, tarkus ja endetäädmine. Sii välläpanek utsitip inimesi rohkemb rahvarõõvit tarviteme –

rahvarõõvaste tegemine om kalis tüü ja nende kandmine auasi.

Näituse kõrraldeje om Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit ja MTÜ Rahvarõivas. Kokkusäädje Kivilo Mae ja Rajando Kristina, päeväpiltnik Türk Rene ja lakatikuntsnik Kivilo Mae.

ÜM

Rahvarõõvanäitus oodap muuseumi man einämaa pääl vaatejit üüpäev läbi.

Pilt: Ilves Kristi

Instituut kutsup üles Mulgimaa lippe lehviteme

Mulgi kultuuri instituut kutsup sel suvel ja sügüse Mulgimaa kogukonde, kuule, ettevõttit ja kodusit rohkemb Mulgimaa lippu tarviteme.

“Ettevõtmise pääliskiri om “Mulgi lipp lehvi!” ja sellege tahame oma lippu rohkemb nättäves tetä, olgu sii sis oonete seinde või akende pääl, sündmustel, masten. Mede sõnum om “Ku armastet Mulgimaad, näitä sedä lipuge!”. Viil kutsume kikki üles

jagame oma Mulgi lipu pilte sotsiaalmeedian teemaviitege #MulgiLippLehvib. Oodet om ka luu, mesperäst ja kunkottal inimese oma Mulgi lippu tarviteme,” kõnel Mulgi kultuuri instituudi juhateje Leskova Piret.

“Mulgi lipp ei ole pallalt lipp – sii om endetäädmise märk, sii om sild minevigu ja tulevigu vahel, mede ütitse keele, kultuuri ja meele oidje. Senikavva, ku sii lipp lehvip uhkeste egän Mulgimaa koduõvven, senikavva eläp mulgi vaim kah,”

ütel Mulgi vanemb Visteri Kalle.

Ettevõtmise saap uu sissi suve ürgüsen 21. juunil ja Mulgimaa pias lippe täis oleme Mulgi nädälis, mille lõpetuses om Mulgimaa lipu päev 12. oktoobrel.

Kampaania aal saap Mulgimaa lippe Lipuvabriku veebilehe pääl lipuvabrik.ee odavembe innage osta. Ettevõtmist kõrraldep Mulgi Kultuuri Instituut üten osaühinguge Lipuvabrik.

Uuri täädust: mki@mulgimaa.ee

ÜM

Pilt: TaaVID Meedia

Akkaje miis tei omale pensjunisambas orstivabriku

Joba poisiksepõlven tei Kariste Kristo üten vanaesäge poolele küläle oma kodu suidsuahjun suidsuliha. Nüüd om mihel Tõrva vallan Roobe külän Tamme talun oma tillike lihatüüstus, kost saave liha ja orste nii oma kandi inimese ku kik tõise, kes väärt söögist lugu mõistave pidäde.

Osaühing Tammeleek om tegutsenu raasike rohkemb ku aastete aiga, a oma pere ja sõpru jaos om Kristo lihavärki suidsuten joba aastit.

“Kuigi vanaesäge teime kah joba suidsuorsti, sis sii olli iki oopis tõistmuudu tegemine ja sel aal es ole kuigipallu maiguainit kah saia, iki suul ja pipar päämiseld. Enne ku ma siin asja tõsitsebelt ette võti, käisi ma üte vana meistre man õpman ja muduki internetist levväp kah nüüdsel aal väärt täädust. Oma retsepti kirjute ma kik esi valmis ja nupute vällä. Ta ju siande ruuvmise asi om – esmald läits iki tihtipääle mõtsa kah sii lihategu ja penil ollive sis rõõmupäevä. Nüüd om asi joba enämbvähemb käppä saanu. Üteldes, et ku edimine kilumiiter orsti om tettu, sis om selge, a mia ole prilla viil sää 700 mitre pääl,” kõneleb Kristo ja ütelp, et kige parembini mekive kundedele suidsuliha, jalapeno-orst, talveaal küislaugu- ja veriorst. Pääle nende tiip ta viil suidsukana, sialihakonservi, muskaatorsti, Krakovi orsti, siniallitusjuustuge orsti, tuurit rilmiseorste ja muud.

Suvitsel aal om Kristol tegemist pallu, sest ta käip oma kaubage ka üle Eesti laatu pääl. “Esmabe om mul ariliguld puhkepäev, tõisibe tulep Mulgi Lihakarnist liha, sis ma tii orsti valmis ja jätä üleüü seisma. Kolmabe lääve orsti suidsuahju. Liha om mul enne suidsutemist 5-6 päevä kuivsoolan, sii lääp nelläbe suidsuahju. Riidi om viil viimätsse ettevalmistuse laadas ja nädälivahetusel om sis laada.”

Laatu pääl pakup Kariste Kristo iki mitut sorti liha ja orsti, mes ta om esi valmis tennu.

Pilt: Kariste Kennet

Laadal käip Kristo päämiseld Kesk- ja Põhja-Eestin, sest lõune puul pakuve lätise taolist liha-raami pallu odavembe innage, a Kristo ütelp, et temä ei tules siandse innage kudagi ots otsage kokku, sest ää Eesti liha om kallis ja tegemine võtt ulka aiga ja vaiva.

“Eks ta maigu asi om, kundede, kes miu kaupaa tääve, nii iki ostave. Nelläbe õhtu tuleve kohaligu, kes tahave lämmit suidsuliha. Poodiliha tahap tihtipääle panni pääl ää karate ja lendäp näkku, ku vaatet, a miu suidsuliha püsip iluste panni pääl. Ma ole kuulu, et suurden tüüstusten süstites lihale vett sissi, et ta rohkemb kaalus, selleperäst ta nõnda kuri omgi. Miu suidsuliha om ilus kõrdline, ma tii Mulgi putru kah sellege, väige ää saap,” kitap Kristo oma kätetüüd.

Seni päämiseld ehitustüüd tennu miis piap orstitegu oma pensjunisambas – ku püsikundede om olemen, sis om vana-

dusepõlven tore kodun raasike suidsuahjuge raha manu tiini. Muduki ei avite pallald suidsuahjust. “Kigepäält käisi ma ettevõtluse koolitusel, tei ärilaani ja sai 6000 eurut toetust. Selle iist sai maja otsa omaette orstikammer tettu ja tarviliugu massina soetet. Muduki tulli raha iki oma taskust kah manu panna. Orstimassina telsi ma õkva Sakamaald, sedäsi tulli kige odavemb ja egä na mul suure ei ole, iki siandse tillembet sorti, üte mihe tüüstusele paraje.”

Nüüd om ettevõttel Mulgi märk kah olemen ja Kristo tarvittep sedä uhkusege, kuigi tunnep, et sii märk ei ole nõnda tuntu ku näituses võrukside Uma Mekk. Ta arvap, et märgi saanu ettevõtetit ja kaupu võis rohkemb ütitselt reklaami, et nii kohaligu ku võõra tääs, et selle märgige kaup om üits aus ja väärt värk. Viil unistep miis ütest torest talupoodist, kust saas osta pallude oma kandi tillembide ettevõttide kaupaa.

Kodutalu suidsuahjust tulep egä nelläbe õhtu lämmit suidsuliha.

Pilt: Ilves Kristi

“Näituses Tõrvan võis olla puut, kos oles müügil kik nii Mulgi märgige kauba ja muu Mulgi-maa värk. Prilla om nii, et inime piap kik talude läbi sõitma – ütest saap juustu, tõisest leibä, kolmandest maasikit, nelländest liha, viiendest kardult. Siande sõitmine võtap ju ilmatu pallu aiga ja raha ja kigil ei ole siast

võimalust kah. A ku keskusen oles puut, sis saas kik sääl üte koha pääl kätte. Linna külaliste jaos oles sii kah ää kotus midägi kodu üten osta. Maanimene esi tahap kah oma kandi kaupaa osta, a tal piap oleme võimalik sii ilma suurembe vaevate kätte saia.”

Tamme talun käis
Ilves Kristi

Ehtne mulk

Mulk pand mersul ääle sisse, tõmmas publi usse ette. Astse uhkeld leti manu, kos oll ihen nuuri-vanu. Leie kikk na kätte lehte, nigu mulgi miis iks ehtne. Ütel preilnale sis kassan, kalda vällä, mia massan. Lavvan istse kenä neuu, mulk imeld õnnistedu leidu.

Keitse valla kirju vüü, tansit tedä terve üü. Ommukul, kui pää oll virge, mulk näi kodutii pääl kurge. Kikk lei silmi iin tal risti, ihukarva aive püsti. Aig iks elukangast kuup, toogu saatust, mis ta tuup. Mulk iial põõsade ei poe, issämeiet sääl ei loe.

Ütsinde

Kippe sõna – ütsinde viil kippemb olla ütsinde nii ütsinde olli ma ütsinde olli siuge samati ütsinde ma es taha olla ütsinde ku sia jätsit mut ütsinde ku tullit olli iki ma ütsinde olli ütsinde

siuge
ütsinde

Maa ja taiva vahel

Sis ku tule pimme üü mustav juussepalnik pähän tuulelailu ümiseden sõrmil äitsmit suiguteden kuukiire aiaposten rippu tummalt varje joonisteden

astup udu maarjaaina õbluke ku mõrsjaluur pilve taivan murenenen lakka kiskva täheväü selle maa ja taiva vahel akkap miu luuletüü

Jaska Vello Pent Nurmekunna nimelise mulgikiilse luule- ja jutuvõistluse salmi.

Sii aaste oma 91. sünnipäevä tähistev Mulke Selts pidäs 17. mail Alliste kihelkonnann oma egä-aastest kevädist kokkutulekut. Käiti Kulla leerimajan, Alliste surnuaian ja vaadeti-kulleti Alliste koolimajan konsserti. Pilt om tettu Alliste kirikun, piltnik olli Köverik Ilmar.

MULGIMAA UHKUS 2025

Mulgi Kultuuri Instituut oodap Mulgimaa Uhkuse auinna kandidaate.

Auinna mõte om kitta inimesi ja asutusi, kes oma kavvaigse tüüge om Mulgimaa peränduse oidja, piave auasjas mulgis olemist ja om tennu tüüd Mulgimaa ääs.

Mulgimaa Uhkusege austedes kavvaigset tüüd mulgi murdekeele ja mulgi meele ääs, uut ääd akatust oma keele ja meele edesiviimise man või mõnda muud tähtist tegu mulke toetemises ja Mulgimaa elu edesiviimises.

Auinna välläandmise man arvestedes:

- kudas mulke endetäädmist ja mulgi uhkust vällä näidätes;
- kudas mulgina vällänpuul kodu silma jäiäs;
- kudas mulgi endetäädmist ja endest lugupidämist noordel edesi andas;
- kudas mulgi tegemisi toetedes ja tagast tõugates.

Mulgimaa Uhkuse kandidaate võive üles säädä ja aunime pääle kandidiiri nii inimese ku asutuse. Auind andas kätte oktoobrekuul Mulgi nädälil.

Ettepaneku saata vaban vormin kirjage **15. septembres 2025** Mulgi Kultuuri Instituuti, aadress Kulla Leerimaja, Kulla küla, Mulgi vald, Viljandi maakond, 69509 või e-postige mki@mulgimaa.ee. Manu panna põhjendus ja kontaktandme.

Uuri veebisõnaraamatut!

Selle aaste akatuse sai valmis suur mulgi veebisõnaraamat. Nüüd om sõnaraamatutegijide suuv, et äste pallu inimesi uut veebisõnaraamatut tarvitest ja uuris, sest sedäsi tuleve vällä via ja puuduse. Nii saap sis veebisõnaraamatun ärä parande ja ku mõne aaste pärast akates raamatut rükmä, sis ei ole sääl enämb vigu sihen. Ettepanekide jaos om veebilehe pääl peris omaette nupp.

Vastusse saata kuu lõpus aadressi pääle kristi2205@gmail.com.

Et utsite aalehelugejit kah sõnaraamatut uurma, teeme oma lugejidele sõnaotsimisemängu. Õigete vastanu inimeste vahel loosime vällä mulgikiilset kirjavara.

Lehekuu küsimus olli: Mes tähendep tuhku mineme?

Sii tähendep katsikule mineme.

Jaanikuu küsimus:

Mes või kes om jaanimari?

“Mu latse, siandsel päeväl ei saa ma teid küll keeldä. A kuna kennigi piap iki tüü kah ärä tegeme, sis olge ää, käige sääl reisil üitsaaval,” pakup ülemus.

Tollimiis küsip piiri pääl reisilise käest: “Kanep, kokaiin, eroiin?”

“Aitüma, ei ole vaja, mul om omal ütten,” kostap reisisel.

Latsele

Unelauluke

Kuke Erna

Unevihma sadab-sadab,
mikeperäst laits ei maga?
Padja pääle sääjä pääke,
sii tuub sõba silmä pääle!

Teki all om mõnus-lämmi,
virmendeve makja värmi
õkva unepilve sehen,
kirivese põlle ehen.

Vaada, kuldsid uneteri
lambikupelt alasperi
pudub sõori ümmer sängü,
uneted kik päise mängu.

Sel' lätedü päevärübel',
tudu-tudu, väike küben!
Unevihma sadab-sadab ...
Sügävelt üits laits nüüd magab.

Värvi lillipilt iluste ärä!

Ruute sissi om ärä paetet 10 mulgikiilset lilli nimege taime:

JÄNESlill (villpea), KIRBULill (tulikas), LAMBALill (põldosi), LUD-SILill (puislutsern), MARULill (koera-pöörirohi), MOKALill (huulhein), PAJOLill (põdrakanep), PUNALill (naistepuna), UISALill (ussilakk), VANGILill (ussikeel).

Otsi vällä! Loe edes- ja tagaspidi, alt üles, ülevest alla ja viltu kah!

G	V	H	B	Ä	L	O	N	B	Ö
U	M	A	R	U	H	A	Ü	K	M
D	T	B	D	M	Õ	I	M	O	U
B	Ä	S	M	R	G	Ö	J	B	T
A	I	M	V	N	Ü	J	R	M	A
A	G	N	O	Ä	A	I	K	Õ	S
M	N	J	Ü	S	K	M	O	D	E
Ö	A	U	I	L	O	B	N	T	N
P	V	U	P	H	M	R	S	V	Ä
H	S	J	Õ	G	E	D	Ä	P	J

Sääjä sõna õigete rivvi, sis saat üte vanasõna!

KÜLMÄ JAAN JAAK KIVI MERRE JAHE KUUMA JA VISKAP MIHKEL.

Nalla kah

Juhateje palkap uut tüülist.
“Esmald ma massa siule tuhat eurut kuun, a pärastpoole akkat rohkemb saama.”

“Olgu pääle, sis ma tule pärastpoole.”

Kudas tetä vahet õnnelikul ja õnnetul mooturrattamihel?

Õnnelikul om ambavahe puha marglasi täüs.

Miis kõnnip uulitse pääl, üits keng jalan.

“Kas teil läits üits keng kadume?” uurip vastutuleje.

“Oi ei, ma oopis löüsi üte kengä!” kostap miis rõõmsaste.

Nuurpaar, kes tüüteve ütten asutusen, tahave minna pulmareisile ja küsive ülemuse käest luba.

Mulgi Kultuuri Instituudi välläanne Üitsainus Mulgimaa

Aalehe välläandmist toetev Eesti Ravakultuuri Keskuse Mulgimaa perimuskultuuri toetamise abinõu, Tõrva, Mulgi ja Viljandi vald.

Toimetatus:

e-post: kristi@mulgimaa.ee

toimendei: Kristi Ilves, tel 5344 8176

Toimendusel om voli kirjatükke parande ja lühembes tetä.